

ПРЕГЛЕД ИЗМЕНА И ДОПУНА ТРЖИШНИХ ПРАВИЛА

Кључне измене и допуне правила о раду тржишта су извршене у следећим аспектима:

1. Законом о енергетици дефинисано је да у Тржишним правилима буде и поглавље о начину обезбеђења системских услуга. Убачено је ново поглавље 4 у коме су прецизирани начини набавке свих системских услуга дефинисаних Законом о енергетици и Правилима о раду преносног система, као и елементи уговора о пружању помоћних услуга.
2. Избрисана су поглавља која се односе на поверљивост информација и података, као и на ванредне околности, јер је та материја регулисана Законом о енергетици и другим прописима који из тог закона поризилазе.
3. Нови Закон о енергетици је увео нове лиценце и изменио начин обављања појединих делатности у оквиру постојећих лиценци. У Тржишним правилима су извршене неопходне измене којима се уводе нови учесници на тржишту и којима се усаглашавају улоге појединих електроенергетских субјеката са оним дефинисаним Законом о енергетици:
 - a. Као учесник на тржишту је уведен снабдевач на велико. Измене се односе на јасно раздвајање права и обавеза снабдевача на велико од снабдевача, као и на прецизирање специфичности које следи из чињенице да снабдевач на велико може бити и страном правно лице.
 - b. Као учесник на тржишту је уведен оператор затвореног дистрибутивног система и у складу са Законом о енергетици су прецизиране његове улоге са аспекта права и обавеза које се утврђују Тржишним правилима.
 - c. Уважена је чињеница да се укида лиценца јавног снабдевача и да његову улогу преузима снабдевач кога у складу са законом именују надлежни органи као гарантованог снабдевача. Како гарантовани снабдевач није још именован, предложено је решење које омогућава функционисање тржишта и пре и после именовања гарантованог снабдевача.
 - d. Усаглашена су права и обавезе оператора тржишта, као и лица који у складу са Правилима о раду организованог тржишта врши улогу клириншке куће са променама које је донео нови Закон о енергетици.
4. Новим Законом о енергетици промењене су врсте уговора о снабдевању и услови њиховог склапања (уговори о потпуном снабдевању, уговори са унапред одређеним количинама, уговори које склапају произвођачи код којих се количина одређује на основу остварене производње). Такође новим законом су прецизније дефинисани и остали уговори између учесника на тржишту, а који нису уговори о снабдевању. У Тржишним правилима су извршене неопходне измене којима се уводе права и обавезе учесника на тржишту у складу са уговорима који су усаглашени са оним дефинисаним Законом о енергетици
5. У складу са искуством из праксе унапређен је процес регистрације балансно одговорних страна. Јасније су дефинисана сва неопходна документа које подносилац пријаве подноси оператору преносног система, као и процедура и рокови за регистрацију.

6. По питању балансне одговорности извршено је прецизније дефинисање балансне одговорности, као и свих типова преноса балансне одговорности који нису били обухваћени претходним Тржишним правилима. Унапређен је начин промене састава баланских група са аспекта промењених Правила о промени снабдевача, као и решења у новом Закону о енергетици у вези снабдевања крајњих купаца, начина остваривања права на резервно снабдевање и услова за обуставу испоруке електричне енергије. С тог аспекта укинута је могућност успостављања принудне балансне групе која је постојала у претходним Тржишним правилима.
7. Проширена је и прецизније дефинисана листа случајева када може доћи до раскида уговора о балансној одговорности у складу са решењима из новог Закона о енергетици, Правилника о промени снабдевача и осталих промена предвиђених новим Тржишним правилима. Такође, у складу са праксом је прецизније дефинисана процедура раскида уговора о балансној одговорности.
8. Унапређен је садржај регистра балансне одговорности у складу са праксом и потребама ефикасне промене снабдевача и праћења промена с аспекта балансне одговорности.
9. На основу анализе досадашње праксе извршено је унапређење инструмената обезбеђења плаћања. Поред наменских депозита по револвинг начелу и банкарске гаранције са револвионг клаузулом, уведена је и банкарска гаранција за гарантовање плаћања која се издаје на износ троструке вредности ризика. Дефинисано је какве инструменте обезбеђења плаћања могу дати страна правна лица, а прецизирано је и који инструменти обезбеђења плаћања могу бити издати од страних банака. Промењена је референтна тржишна цена која се користи при израчунавању вредности ризика, тако што је као референта цена за ове потребе изабрана пондерисана цена ангазоване балансне енергије навише у дванаестомесечном периоду.
10. У складу са променама на европском тржишту измењене су постојеће формулације које се односе на размену балансне енергије између оператора преносног система и уведене су могућности купопродаје прекограничне терцијарне регулационе енергије и нетовања одступања (размене секундарне регулацион енергије) између оператора преносних система. С тог аспекта су реформулисане дефиниције регулације навише и наниже где је убачена претходно наведена могућност размене терцијарне и секундарне регулационе енергије.
11. Извршено је уједначавање понуда за ангажовање регулације тако што су укинуте имплицитне понуде и уведене експлицитне понуде за све учеснике у балансном механизму који имају балансне ентитете. Такође је јасније дефинисан начин достављања приоритених листа као и понуда за угрожену сигурност.
12. Раздвојена је листа ангажовања балансне резерве на две листе: листу брзе резерве (која се активира унутар обрачунског интервала) и листу споре резерве (која се активира у наредним обрачунским интервалима). Такође прецизирано је које врсте понуда се налазе на којој листи, као и приоритети ангажовања резерви из листи за брзу и спору резерву

13. Успостављањем дан унапред организованог тржишта у Србији почело је објављивање сатне пресечне цене на организованом тржишту као референте цене за тржишну област Србије. У Тржишним правилима је уведено да се ова цена користи као основ за израчунавање цене прекограничне терцијарне регулационе енергије када она није дефинисана уговорима између оператора преносних система већ је предвиђена натурална размена енергије.
14. Извршено је јасније разграничење начина како се утврђује одступање балансне групе од начина утврђивања неизбалансираности дневног плана рада. С тог аспекта јасно су одвојени начини финансијског обрачуна и обрачуна накнада које се по ова два основа наплаћују. На основу искуства из праксе прециран је поступак израде и достављања извештаја балансно одговорним странама који служе као основ за наплату накнада.
15. По питању неизбалансираности дневног плана рада, уведено је да се у случају неизбалансираности мање или једнаке од 0,5 мегаватсати у обрачунском интервалу не наплаћује накнада за неизбалансираност дневног плана рада. Разлог за увођење ове неутралне зоне је тај што учесници на тржишту који само учествују на организованом тржишту и у прекограничним разменама могу остати неизбалансирани, јер су прекограничне размене могуће само у целобројним износима мегаватсати, док се трансакције на организованом тржишту закључују и у деловима мегаватсати. Да би се избегло беспотребно пеналисање учесника на тржишту који не могу избалансирати свој дневни план рада, уведена је ова неутрална зона којом се избегавања њихово беспотребно пеналисање.
16. На основу исустава из праксе и обавеза дефинисаних новим Законом о енергетици, извршено је усаглашавање врсте и динамике објављивања тржишних података у свим областима које покривају Тржишна правила.
17. Због појаве нових лиценци и измењених права и обавеза по осталим лиценцама извршене су промене у саставу Комисије за праћење примене правила ради обезбеђивање равноправне заступљености учесника на тржишту електричне енергије. Како је у складу са првим Тржишним правилима већ успостављен први сазив Комисије и донет њен пословник о раду, измењени су чланови Тржишних правила који су регулисали начин формирања првог сазива Комисије и регулисали почетак њеног рада.

Саставио В.Јанковић

Београд, 17.10.2016.